

Zgodovinski arhiv Ljubljana

Trdinova ulica 4, p. p. 1614
1001 Ljubljana
E-pošta: zal@zal-lj.si

POSLOVNO IN FINANČNO POROČILO ZA LETO 2022

Naziv arhiva: **Zgodovinski arhiv Ljubljana**
Naslov (sedež): **Trdinova ulica 4, 1000 Ljubljana**
Telefon: **01 306 13 06, 041 835 189**
Elektronska pošta: **zal@zal-lj.si**
Spletni naslov: **www.zal-lj.si**

Dislocirane enote arhiva:

- **Enota za Dolenjsko in Belo krajino Novo mesto**, Skalickega ulica 1, Novo mesto, tel.: 07 394 22 40
- **Enota za Gorenjsko Kranj**, Savska cesta 8, Kranj, tel.: 04 280 59 00, 040 415 097
- **Enota v Škofji Loki**, Partizanska cesta 1C, Škofja Loka, tel.: 04 506 07 00, 040 416 735
- **Enota v Idriji**, Prelovčeva ulica 2, Idrija, tel.: 05 372 22 70, 040 415 098

Odgovorna oseba: dr. Zdenka Semlič Rajh, direktorica

Datum: 21. 2. 2022

Vsebina

1. SPLOŠNI DEL	3
1.1 Predstavitev dejavnosti javnega zavoda in opis dejavnosti	3
1.2 Zakonske in druge pravne podlage	5
1.3 Organi zavoda	5
1.4 Fondi in zbirke arhivskega gradiva	6
1.5 Prostori in oprema	7
1.5.1 Ljubljana	8
1.5.2 Novo mesto	9
1.5.3 Kranj	9
1.5.4 Škofja Loka	10
1.5.5 Idrija	10
1.6 Kadrovska analiza	10
2. POSEBNI DEL	12
2.1 TEMELJNI STRATEŠKI CILJI	12
2.2 Ocena uspeha pri doseganju zastavljenih ciljev	13
2.2.1 Stiki z ustvarjalci javnega arhivskega gradiva	13
2.2.2 Seminarji in delavnice za delavce, ki delajo z dokumentarnim gradivom	14
2.2.3 Pridobivanje javnega arhivskega gradiva	15
2.2.4 Strokovna obdelava arhivskega gradiva	16
2.2.5 Materialno varstvo arhivskega gradiva (mikrofilmanje, digitalizacija, restavracija)	17
2.2.6 Vodenje evidenc	18
2.2.7 Evidentiranje arhivskega gradiva v tujini	18
2.2.8 Sodelovanje z lastniki zasebnega arhivskega gradiva	18
2.2.9 Uporaba arhivskega gradiva	18
2.2.10 Posredovanje kulturnih vrednot	20
2.2.11 Opravljanje raziskovalnih nalog in izdajanje publikacij	20
2.2.12 Informatizacija arhiva	21
2.2.13 Izobraževanje zaposlenih	21
2.3 Nedopustne ali nepričakovane posledice pri izvajanju programa dela	21
3. ZAKLJUČNE UGOTOVITVE	22
3.1 Ocena uspeha pri doseganju zastavljenih ciljev v primerjavi s preteklimi leti	22
3.2 Glavni dosežki leta 2022	22
3.3 Zaključek	23
RAČUNOVODSKO POROČILO	<i>Napaka! Zaznamek ni definiran.</i>
Računovodski izkazi	<i>Napaka! Zaznamek ni definiran.</i>
Pojasnila k računovodskim izkazom za leto 2022	<i>Napaka! Zaznamek ni definiran.</i>
Poslovni dogodki po datumu bilance stanja	Napaka! Zaznamek ni definiran.
IZJAVA O OCENI NOTRANJEGA NADZORA JAVNIH FINANC	<i>Napaka! Zaznamek ni definiran.</i>

1. SPLOŠNI DEL

1.1 Predstavitev dejavnosti javnega zavoda in opis dejavnosti

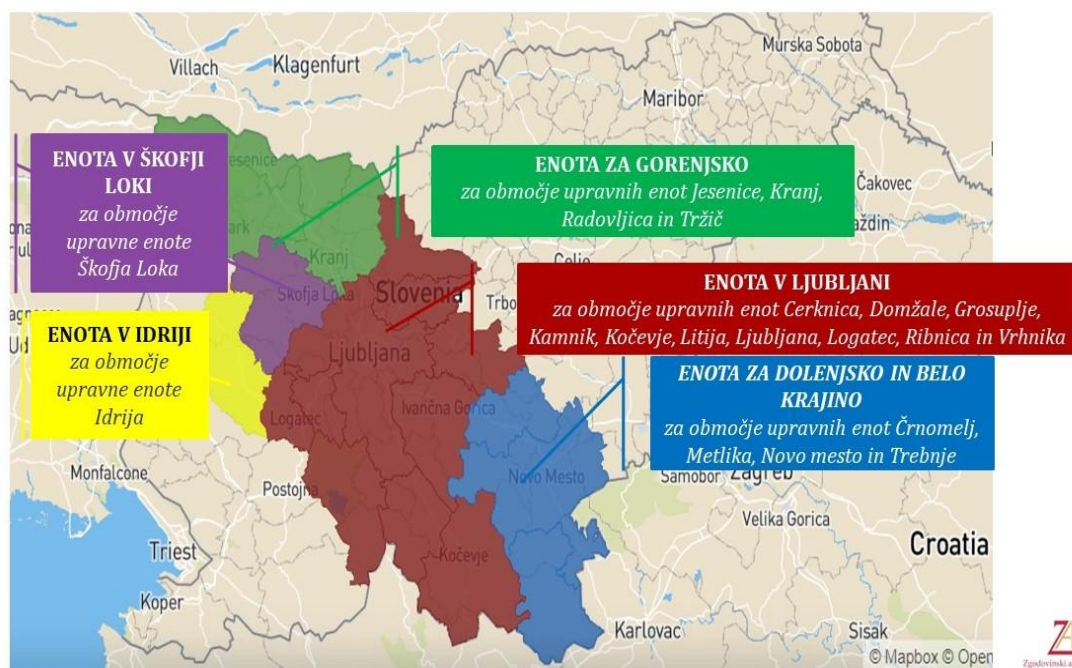
Zgodovinski arhiv Ljubljana tradicijo svojega delovanja navezuje na leto 1898, ko je bil na pobudo tedanjega župana Ivana Hribarja kot prvi mestni arhivar zaposlen Anton Aškerc. Ljubljanski mestni arhiv štejemo za predhodnika Zgodovinskega arhiva Ljubljana. Leta 1955 so ustanoviteljske pravice arhiva prešle od MLO Ljubljana na OLO Ljubljana in tedaj je arhiv začel dobivati regionalni značaj. Zaradi dotoka sodobnega gradiva je poleg kulturnozgodovinskega začel dobivati tudi upravni značaj. 13. novembra 1963 je mestni svet Mesta Ljubljane sprejel sklep o ustanovitvi samostojnega zavoda Mestni arhiv Ljubljana. 28. junija 1973 se je arhiv preimenoval v Zgodovinski arhiv Ljubljana. Z razširitvijo opravljanja arhivske službe na vse gorenjske, ljubljanske, obljublanske, dolenske in belokranjske občine ter na občino Idrija se je namreč močno razširilo geografsko območje, ki ga je arhiv pokrival, in staro ime ni več ustrezalo.

S sklepom o ustanovitvi javnega zavoda Zgodovinski arhiv Ljubljana v letu 1998 je postala ustanoviteljica arhiva Republika Slovenija. Zgodovinski arhiv Ljubljana je največji regionalni arhiv v Sloveniji. Pokriva 8.259,70 km² ozemlja, na katerem živi ok. 950.000 prebivalcev, hrani slabih 18 tekočih kilometrov arhivskega gradiva in je imel na dan 31.12.2022 39 zaposlenih.

Zgodovinski arhiv Ljubljana je največji samostojen regionalni arhiv v Republiki Sloveniji, ki v skladu s slovensko arhivsko zakonodajo in drugimi pravnimi predpisi s področja varstva kulturne dediščine zagotavlja trajno in celovito izvajanje varstva arhivske kulturne dediščine. Svojo dejavnost izvaja na področju 20 upravnih enot.

Uprava in splošna služba Zgodovinskega arhiva Ljubljana se nahajata v Ljubljani, na Trdinovi ulici 4. Enota v Ljubljani ki pokriva območje upravnih enot Cerknica, Domžale, Grosuplje, Kamnik, Kočevje, Litija, Ljubljana, Logatec, Ribnica in Vrhnika.

Slika 1: Pristojno območje Zgodovinskega arhiva Ljubljana

Arhiv pa sestavljajo še štiri dislocirane organizacijske enote in sicer:

- *Enota za Dolenjsko in Belo krajino v Novem mestu*, Skalického ulica 1, 8000 Novo mesto, ki pokriva območje upravnih enot Črnomelj, Metlika, Novo mesto, Trebnje.
- *Enota za Gorenjsko Kranj*, Savska cesta 8, 4000 Kranj, ki pokriva območje upravnih enot Jesenice, Kranj, Radovljica, Tržič.
- *Enota v Škofji Loki*, Partizanska cesta 1c, 4220 Škofja Loka, ki pokriva območje upravne enote Škofja Loka.
- *Enota v Idriji*, Prelovčeva ulica 2, 5280 Idrija, ki pokriva območje upravne enote Idrija.

Dejavnost zavoda je podrobneje opredeljena v 53. členu Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih (Ur. l. RS, št. 30/06, 51/14) in 7. členu Sklepa o ustanovitvi javnega zavoda ZAL (Ur. l. RS 67/03, 04/09, 76/19).

Na osnovi Uredbe o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva (Ur. l. RS, št. 42/2017) ter drugih veljavnih podzakonskih aktov opravlja Zgodovinski arhiv Ljubljana strokovne in upravne naloge varstva arhivskega gradiva. Strokovne naloge se nanašajo na javno arhivsko in dokumentarno gradivo, ki je nastalo oz. nastaja pri ustvarjalcih, ki so v teritorialni pristojnosti arhiva. Med omenjene naloge spadajo vrednotenje dokumentarnega gradiva pri javnopravnih osebah, dajanje pojasnil v zvezi z dolžnostmi javnopravnih oseb glede dokumentarnega gradiva, izvajanje strokovnega nadzora in usposabljanje uslužbencev, ki delajo z dokumentarnim gradivom, vrednotenje javnega dokumentarnega gradiva v arhivu, izločanje nepotrebnega dokumentarnega gradiva in odbiranje arhivskega gradiva v arhivu ob strokovni obdelavi, pridobivanje, vrednotenje in strokovno obdelovanje javnega in zasebnega arhivskega gradiva, izdelovanje inventarjev, vodnikov in drugih pripomočkov za uporabo arhivskega gradiva in njihovo objavlanje, objavlanje arhivskih virov, hranjenje in materialno varovanje arhivskega gradiva, vodenje evidenc javnega in zasebnega arhivskega gradiva, evidentiranje arhivskega gradiva, ki je v tujini in se nanaša na Slovenijo in Slovence, dopolnjevanje lastnega gradiva z reprodukcijami tega gradiva ter izdelovanje vodnikov in drugih pripomočkov o arhivskem gradivu, evidentiranje zasebnega arhivskega gradiva pravnih in fizičnih oseb, sodelovanje z lastniki zasebnega arhivskega gradiva, strokovno svetovanje, izvajanje strokovnega nadzora, dajanje arhivskega gradiva v uporabo, izdajanje prepisov oziroma kopij dokumentov ter potrdil na podlagi dokumentov, posredovanje kulturnih vrednot v zvezi z arhivskim gradivom, opravljanje raziskovalnih nalog na področju arhivistike, zgodovine in drugih ved, povezanih z arhivskim gradivom, izdajanje publikacij.

Na podlagi tega je zavod registriran za:

- R 91.012 dejavnost arhivov,
- C 18.130 priprava za tisk in objavo,
- C 18.140 knjigoveštvo in sorodne dejavnosti,
- J 58.110 izdajanje knjig,
- J 58.140 izdajanje revij in druge periodike,
- J. 58.190 drugo založništvo,
- J 62.030 upravljanje računalniških naprav in sistemov,
- J 62.090 druge z informacijsko tehnologijo in računalniškimi storitvami povezane dejavnosti,
- J 63.110 obdelava podatkov in s tem povezane dejavnosti,
- J 63.120 obratovanje spletnih portalov,
- M 72.200 raziskovalna in razvojna dejavnost na področju družboslovja in humanistike,
- M 74.200 fotografska dejavnost,
- N 82.190 fotokopiranje, priprava dokumentov in druge posamične pisarniške dejavnosti,
- N 82.300 organiziranje razstav, sejmov, srečanj,

- P 85.590 drugje nerazvrščeno izobraževanje, izpopolnjevanje in usposabljanje,
- R 90.040 obratovanje objektov za kulturne prireditve,
- R 91.011 dejavnost knjižnic.

1.2 Zakonske in druge pravne podlage

- Zakon o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih (Ur. l. RS, št. 30/06, št. 51/14).
- Uredba o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva (Uradni list RS, št. 42/17).
- Zakon o arhivskem gradivu, ki vsebuje osebne podatke o zdravljenju pacienta (Uradni list RS, št. 85/16)
- Zakon o zavodih (Uradni list RS, št. 12/91, 8/96, 36/00 - ZPDZC in 1n /06 - ZJZP)
- Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 77 /07 - uradno prečiščeno besedilo, 56/08, 4/10, 20/11, 111/13, 68/16, 61/17 in 21/18 - ZNOrg)
- Zakon o zavodih (Ur. l. RS, št. 12/91, 17 /91, 5/92, 13/93, 66/93, 45/94, 8/96, 31/00, 36/00, 127 /06)
- Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Ur. l. RS, št. 77 /07, 56/08, 4/10, 20/11 in 111/13, 68/16, 61/17 in 21/18)
- Sklep o ustanovitvi javnega zavoda Zgodovinski arhiv Ljubljana (Ur. l. RS, št. 67/03, 4/09, 76/19)
- Pravilnik o strokovni usposobljenosti za delo z dokumentarnim gradivom (Ur. l. RS, št. 66/16)
- Pravilnik za valorizacijo oseb zasebnega prava (Ur. l. RS, št. 66/2016)
- Pravilnik o delu medarhivskih delovnih skupin (Ur. l. RS, št. 66/2016)
- Pravilnik o strokovnih izpitih in pridobivanju strokovnih nazivov na področju varstva arhivskega gradiva (Ur. l. RS, št. 33/2017)
- Pravilnik o določitvi nadomestila stroškov uporabe, konserviranja in restavriranja arhivskega gradiva in hrambe zasebnega arhivskega gradiva v arhivih, ki opravljajo arhivsko javno službo (Ur. l. RS, št. 75/2017)
- Nacionalni program za kulturo 2014-2017
- Strategija Projekta e-ARH.si
- Zakon o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 21/13, 78/13 - popr., 47 /15 - ZZSDT, 33/16 - PZ-I", 52/16, 15/17 - odl. US, 22/19- ZPosS in 81/19)
- Zakon o varstvu osebnih podatkov (Ur. list RS, št. 163/2022)
- Drugi podzakonski akti, pravilniki

1.3 Organi zavoda

Organi zavoda so:

- direktor,
- svet,
- strokovni svet.

Direktor zastopa, predstavlja in vodi poslovanje zavoda ter odgovarja za strokovnost in zakonitost dela zavoda. Organizira delo arhiva, sprejema strateški načrt, program dela, kadrovski načrt, finančni načrt, načrt nabav osnovnih sredstev in investicijskega vzdrževanja ter druge akte v zvezi z delovanjem arhiva. Ustanovitelju in svetu poroča o zadevah, ki pomembno vplivajo na delovanje arhiva, pripravlja letna poročila, v imenu arhiva sklepa delovna razmerja z delavci arhiva, razporeja delavce, odloča o prenehanju delovnih razmerij in izvaja druge pristojnosti s področja delovnih razmerij, izdaja posamične akte ter imenuje komisije, delovne skupine ali telesa za proučitev določenih vprašanj, obvešča javnost o delu

arhiva in opravlja druge naloge, ki jih določajo veljavni predpisi, splošni akti arhiva in sklep o ustanovitvi zavoda.

Svet zavoda ima tri člane - dva predstavnika ustanovitelja, ki ju je imenovala Vlada Republike Slovenije (mag. Jurij Pavel Emeršič in mag. Ermina Bender), in predstavnika delavcev, ki so ga izvolili delavci arhiva (dr. Gorazd Stariha).

Svet zavoda nadzira zakonitost dela in poslovanja arhiva, spremlja, analizira in ocenjuje delovanje arhiva, predlaga ustanovitelju revizijo poslovanja, ocenjuje delo direktorja, daje soglasje k strateškemu načrtu, programu dela, finančnemu načrtu, sistematizaciji delovnih mest, organizaciji dela, kadrovskemu načrtu, načrtu nabav osnovnih sredstev in nadzira delovanje. Svet potrjuje letno poročilo arhiva, sklepa pogodbo o zaposlitvi z direktorjem po predhodnem soglasju ministra, spremlja in ocenjuje delovanje arhiva in politiko njegovega ustanovitelja, ugotavlja ustreznost strateškega načrta in programa dela, obravnava vprašanja s področja strokovnega dela arhiva in daje direktorju mnenja, predloge in pobude za reševanje teh vprašanj, daje predhodno mnenje ministru k imenovanju in razrešitvi direktorja arhiva ter opravlja druge naloge v skladu z veljavnimi predpisi in sklepom o ustanovitvi.

Strokovni svet zavoda ima tri člane - predstavnika Arhivskega društva Slovenije (mag. Hedvika Zdovc), predstavnika Filozofske fakultete v Ljubljani (dr. Kornelija Ajlec) in predstavnic delavcev, ki so jo izvolili delavci arhiva (Elizabeta Eržen Podlipnik).

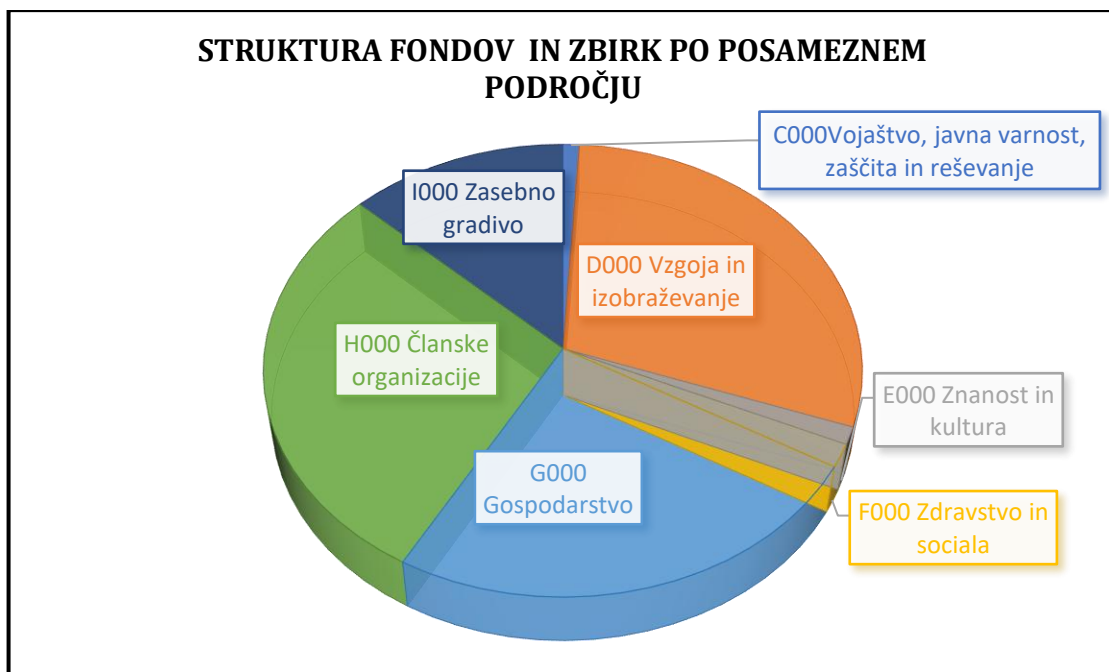
Strokovni svet spremlja in ocenjuje delovanje arhiva in politiko njegovega ustanovitelja, ugotavlja ustreznost strateškega načrta in programa dela glede na namen, zaradi katerega je arhiv ustanovljen, obravnava vprašanja s področja strokovnega dela arhiva in daje direktorju mnenja, predloge in pobude za reševanje teh vprašanj, daje predhodno mnenje ustanovitelju k imenovanju in razrešitvi direktorja arhiva, daje druge pobude in predloge v zvezi z delovanjem arhiva ter opravlja druge naloge v skladu z veljavnimi predpisi in sklepom o ustanovitvi zavoda.

1.4 Fondi in zbirke arhivskega gradiva

Stanje fondov in zbirk v Zgodovinskem arhivu Ljubljana, ki izhaja iz evidence fondov na dan 31. 12. 2022 kaže, da arhiv hrani 3.722 fondov in zbirk oziroma 17.936,55 tekočih metrov gradiva, 3.124 mikrofilmskih kolotov, 68.858 fotografij, 37 filmov, 397 nosilcev zvoka in 69.186 zapisov na ostalih nosilcih.

Tabela 1: Stanje evidence fondov in zbirk v arhivu 31.12.2022:

Arhiv	Število fondov in zbirk	Spisovno gradivo v tm	Filmi št. naslovov	Video št. naslovov	Mikrof. št. kolotov	Fotog. št. kosov	Nosilci zvoka št. kosov	Zapisi na ostalih nosilcih št. kosov
LJU	1.760	9.577,6	0	0	2996	37.735	0	14.344
NME	584	2.157,6	2	10	6	306	2	9.611
KRA	604	4.200,9	35	351	24	24.562	395	88
ŠKL	484	1.015,2	0	223	68	2.644	0	3.822
IDR	290	985,25	0	10	48	3.611	0	41.321
ZAL	3.722	17.936,55	37	594	3.142	68.858	397	69.186

Slika 2: Struktura fondov in zbirk po posameznem področju

1.5 Prostori in oprema

Med osnovnimi nalogami, ki jih nalaga Zakon o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih, je dokončna zagotovitev materialnega varstva za prevzeto gradivo. Zgodovinski arhiv Ljubljana hrani arhivsko gradivo v skladiščih na več lokacijah, Vsaka izmed enot arhiva gradivo hrani na lokaciji enot, medtem ko enota v Ljubljani gradivo hrani na treh dislociranih lokacijah (skladišče na Roški in dve najeti skladišči na Šmartinski cesti in na Leskoškovi cesti).

Pod pogojem, da se mikroklimatske razmere redno nadzorujejo in skladišča redno vzdržujejo, skladišča ustrezajo minimalnim zahtevam za hrambo arhivskega gradiva.

Nujno potrebno je poudariti, da je prostorska problematika Zgodovinskega arhiva Ljubljana izjemno pereča, saj gre za institucijo, ki nima svoje strehe nad glavo, saj arhiv svojo dejavnost na vseh lokacijah, razen Škofje Loke, opravlja v najetih prostorih, tako skladiščnih, kot poslovnih. S prostorskih težavami se Zgodovinski arhiv Ljubljana ne sooča le v enoti Ljubljana, temveč tudi v enotah v Novem mestu in Idriji, kjer je situacija zelo pereča.

Projekcije prevzemanja arhivskega gradiva, kažejo, da bomo v prihodnje potrebovali še bistveno več prostih kapacitet saj ima Zgodovinski arhiv Ljubljana zaradi pomanjkanja zadostnih prostorskih kapacitet na terenu še ogromno gradiva, ki ga prav zaradi tega ne more prevzeti, bi pa na osnovi veljavnih predpisov že moralo biti prevzeto iz terena.

Zaradi vsega povedanega bi Ministrstvo za kulturo moralo čimprej zagotoviti finančna sredstev za dokončno rešitev prostorske problematike Zgodovinskega arhiva Ljubljana, tako na matični enoti, kot tudi dislociranih enotah. Financer bi moral Zgodovinski arhiv Ljubljana uvrstiti na seznam prednostnih investicij v kulturi, saj kot smo že povedali, gre za edini zavod s področja kulture, ki deluje skoraj v celoti v najetih prostorih in v tem trenutku ne more v celoti izvajati nam zaupane javne arhivske službe.

V nadaljevanju podajamo podrobnejši opis stanja prostorov in opreme.

1.5.1 Ljubljana

Zgodovinski arhiv Ljubljana, enota v Ljubljani, se je v letu 2022, po zaključenem pravnem sporu med Mestno občino Ljubljana in Zgodovinskim arhivom Ljubljana, po 124 letih delovanja na matični lokaciji Mestni trg 27 in Ciril Metodov trg 21, preselil v nove, vendar v celoti najete prostore, saj je na podlagi pravnomočnih sodb moral obstoječe prostore zapustiti do konca februarja 2022.

Arhiv je konec leta 2021, natančneje decembra 2021, izvedel prvo Javno zbiranje ponudb za najem prostorov, ki je bilo zaključeno januarja 2022. Na javni razpis je bilo prijavljenih več ponudnikov, tako takšnih, ki so nudili možnost preselitve arhiva v en sam objekt, in takšnih, ki so ponujali zgolj skladiščne ali pa zgolj poslovne prostore. Žal prvo zbiranje ponudb ni bilo uspešno, zato smo morali javno zbiranje ponudb ponoviti.

Cilj, ki ga je Zgodovinski arhiv Ljubljana zasledoval pri iskanju ustrezne prostorske rešitve je bil združitev poslovnih in skladiščnih prostorov na eni lokaciji, saj bi to za arhiv pomenilo bistveno optimizacijo dela in delovnih procesov, predvsem v segmentu z rokovanjem z arhivskim gradivom in zagotavljanju njegove uporabe končnim uporabnikom.

Žal cilja, ki si ga je arhiv v zvezi z rešitvijo prostorske problematike zastavil ni bilo mogoče doseči, saj so bile vse ponudbe objektov, ki bi pod eno streho združili vse dosedanje lokacije arhiva, s finančnega vidika (višina najemnin) nesprejemljive. Ministrstvo za kulturo je vse tovrstne predloge zavrnilo.

Ker je bilo obstoječe prostore potrebno izprazniti v dokaj kratkem času, smo se v skladu s strategijo ravnanja z državnim premoženjem, predvsem pa iz vidika gospodarnega ravnanja, skupaj s financerjem, Ministrstvom za kulturo, odločili, da arhiv preselimo na dve lokaciji.

Prva faza selitve je zajemala selitev arhivskega gradiva iz skladišč na Mestnem trgu 27 in Ciril Metodovem trgu 21, na novo najeto lokacijo na Leskoškovi cesti 10. V celoti je bilo preseljeno vso arhivsko gradivo, prostori pa izpraznjeni.

V drugi fazi je sledila selitev poslovnih in upravnih prostorov arhiva, ki so bili preseljeni na novo lokacijo na Trdinovo ulico 4.

Z omenjeno selitvijo skladiščnih in poslovnih prostorov Zgodovinskega arhiva Ljubljana je začasno rešena prostorska problematika enote Ljubljana, ki pa nikakor ne more biti dokončna. Selitev na dve lokaciji in hramba arhivskega gradiva na treh lokacijah, ki so od čitalnice in poslovnih prostorov precej oddaljene, je zahtevala veliko prilagoditev delovnih procesov in načina uporabe arhivskega gradiva, pri čemer pa se je po preselitvi pokazala tudi kadrovska problematika, saj bi za uspešno manipulacijo in rokovanje z gradivom ter njegovo pripravo za uporabnike, potrebovali dodatne moči.

Tovrstna raztresenost pomembno vpliva na učinkovitost delovanja Zgodovinskega arhiva Ljubljana, saj se zaradi tega postopki uporabe arhivskega gradiva bistveno podaljšujejo s čimer Zgodovinski arhiv Ljubljana ne more zagotavljati pravočasnega odziva na zahteve po uporabi gradiva za upravno pravne namene, ki so v zadnjih letih v velikem porastu.

V novo najeto skladišče na Leskoškovi cesti (bližina BTC) je bilo preseljeno arhivsko gradivo iz skladišč na Mestnem trgu in Ciril Metodovem trgu in ga zapolnilo do 80 %. Prav tako je skoraj zapolnjeno skladišče na Rezidenci (Šmartinska cesta). Skladišče na Roški pa je v celoti zapolnjeno. Projekcije prevzemanja arhivskega gradiva, kažejo, da bomo v prihodnje potrebovali še bistveno več prostih kapacitet saj ima Zgodovinski arhiv Ljubljana zaradi pomanjkanja zadostnih prostorskih kapacitet na terenu ogromno gradiva, ki ga prav zaradi tega ne more prevzeti, bi pa na osnovi veljavnih predpisov že moralo biti prevzeto iz terena.

Zaradi vsega povedanega bi bilo čimprej potrebno pristopiti k izvajanju ustreznih postopkov za pričetek pridobivanja dovoljenj in izgradnjo namenske arhivske stavbe za potrebe Zgodovinskega arhiva Ljubljana, financer pa bi moral Zgodovinski arhiv Ljubljana uvrstiti na

seznam prednostnih investicij v kulturi, saj kot smo že povedali, gre za edini zavod s področja kulture, ki deluje skoraj v celoti v najetih prostorih.

Zgodovinski arhiv Ljubljana upravlja s parcelo na Kvedrovi ulici 9, na kateri trenutno stoji objekt, ki ga zaradi njegovega stanja ni mogoče uporabljati za arhivsko dejavnost. Ker so najemniki prostor zapustili, so vsi stroški vzdrževanja znova na ramenih arhiva. Izvedba novega postopka za oddajo objekta v najem ni smiselna, saj je objekt v preslabem stanju in je primeren le še za rušenje. Na omenjeni parceli je predvidena gradnja nove namenske arhivske stavbe za potrebe arhiva, na kateri je od leta 2022 na osnovi spremembe Uredbe, ki ureja vodovarstveno območje na tem področju, gradnja znova mogoča. **Novogradnja arhivske stavbe za potrebe enote Zgodovinskega arhiva v Ljubljani je namreč edina dolgoročna rešitev (združitev javnih, poslovnih in depojskih prostorov).**

Novogradnja z zadostnimi prostorskimi kapacitetami in funkcionalnimi prostori bi zagotovila ustrezne materialne pogoje za hrambo arhivu zaupane kulturne dediščine, ki ima status kulturnega spomenika in jo je potrebno ohraniti za naše zanamce. Poleg tega pa bi dvignila nivo varstva arhivskega gradiva na območju, ki ga pokriva Zgodovinski arhiv Ljubljana

Kljub izselitvi Zgodovinskega arhiva Ljubljana iz prostorov na Ciril Metodovem trgu 21, pa je arhiv v letu 2022 kot zemljiško knjižni lastnik prostorov na Ciril Metodovem trgu 21, izpeljal cenitev v namen odprodaje teh prostorov, saj za potrebe arhiva niso več primerni in trenutno predstavljajo zgolj nepotreben strošek. Javna dražba in odprodaja prostorov bosta izvedeni v letu 2023.

1.5.2 Novo mesto

Razmere v Novem mestu ne omogočajo izvajanja javne arhivske službe v polni meri in tudi neposredno ogrožajo življenja zaposlenih in strank ter varnost arhivskega gradiva.

Enota ima trenutno popolnoma zapolnjene kapacitete glede prevzemanja arhivskega gradiva, zato v letu 2022 nismo mogli izvajati prevzemov arhivskega gradiva, saj ga ni več možno hraniti na dosednji lokaciji. To tudi pomeni, da ne moremo v celoti izvajati nam zaupane javne službe varovanja arhivskega gradiva na območju, ki ga pokriva enota v Novem mestu.

Arhiv je skupaj z Ministrstvom za kulturo aktivno pristopil k začetku postopkov novogradnje depojskih, javnih in poslovnih prostorov na mestu nekdanjih grajskih hlevov v kompleksu gradu Grm v Novem mestu. Leta 2021 je bila na Ministrstvo za kulturo posredovana dopolnjena Programska naloga, ki je bila usklajena tudi z ZVKD, saj naj bi nov objekt stal na območju gradu Grm, ki je v upravljanju omenjenega zavoda.

5. 1. 2022 smo s strani ministrstva prejeli IZP za arhiv v Novem mestu. S strani pristojne za projekt smo bili obveščeni, da bodo po 15. 1. 2022 IZP in projektni pogoji predani Ministrstvu za kulturo in da je bil projekt tudi finančno ovrednoten, kar naj bi bilo osnova za naročilo investicijske dokumentacije. Prav tako smo bili obveščeni, da naj bi bil odprt Načrt razvojnih programov, čemur bo sledilo javno naročilo za pridobitev ostalih faz projektne dokumentacije in pridobitev gradbenega dovoljenja.

Kljub tej napovedi, se stvari niso premaknile, **zato bi bilo v letu 2023 nujno potrebno pristopiti k naročilu investicijske dokumentacije.**

1.5.3 Kranj

V Enoti v Kranju v letu 2022 ni bilo posebnosti.

1.5.4 Škofja Loka

V enoti Škofja loka ni bilo zaznati posebnosti, razen problema, ki se je zaradi vlage v zidu pojavil v sanitarnih prostorih (odpadanje keramičnih ploščič). Težava je bila uvrščena v program investicij za leto 2022 in uspešno sanirana.

1.5.5 Idrija

ZAL je s strani Občine Idrija, v čigar prostorih domuje enota, v letu 2022 prejel novo statično poročilo o objektu, iz katerega je razvidno, da je objekt statično dotrajan. To je arhiv pripeljalo v situacijo, da v enoti Idrija v letu 2022 nismo mogli izvajati prevzemov arhivskega gradiva, saj ga ni več možno hraniti na dosednji lokaciji. To tudi pomeni, da ne moremo v celoti izvajati nam zaupane javne službe varovanja arhivskega gradiva na območju, ki ga pokriva enota v Idriji.

Občina je ponudila rešitev, ki pa za potrebe delovanja enote, predvsem pa za potrebe varovanja in dolgoročne hrambe arhivskega gradiva kot kulturnega spomenika, ni bila sprejemljiva, saj se je ponujeni objekt nahajal na zemljišču, ki leži v neposredni bližini terena, ki plazi. To pa je iz vidika materialnega varovanja popolnoma neprimerna lokacija.

ZAL je že v letu 2021 pričel z iskanjem primerne nadomestne lokacije za preselitev prostorov, pri čemer smo uspeli najti objekt, ki bi zagotavljal primerno okolje za delovanje enote Zgodovinskega arhiva Ljubljana v Idriji. Objekt je še vedno naprodaj in se nahaja na naslovu IX. Korpusa 1, v neposredni bližini sedanje lokacije, ki jo zaseda ZAL. Objekt je komunalno urejen in ima pridobljena ustrezna uporabna dovoljenja. Ustrezna dokumentacija je bila posredovana na Ministrstvo za kulturo, vendar se financer zaenkrat še ni opredelil v zvezi s to problematiko.

Ker je Zgodovinski arhiv Ljubljana kot upravljelec prostorov na Ciril Metodovem trgu 21 v letu 2022 opravil cenitev omenjenih prostorov in načrtuje njihovo odprodajo, smo v razgovoru z ustreznimi službami na MK predlagali, da se kupnina, ki bo prejeta za prostore na Ciril Metodovem trgu nameni za odkup prostorov v Idriji.

S tem odkupom bi namreč v celoti in dolgoročno rešili vprašanje prostorske problematike Enote v Idriji.

1.6 Kadrovska analiza

Ob koncu obračunskega obdobja (konec leta 2022) je bilo v ZAL zaposlenih 39 uslužbencev, ki jih financira Ministrstvo za kulturo.

V letu 2022 smo v Zgodovinskem arhivu Ljubljana na novo zaposlili štiri delavce, saj sta se dva delavca upokojila, dve pa sta sporazumno prekinili delovno razmerje.

Z ustanovo *Alma mater Europaea*, kjer poteka študij arhivistike in dokumentologije, smo sklenili pogodbo o sodelovanju, ki omogoča študentom omenjene smeri, da pri nas opravljajo študijsko prakso.

Ena javna uslužbenka je v konec leta 2021 odšla na porodniški dopust, na njeno mesto pa smo za določen čas, do njene vrnitve, zaposlili drugo osebo, saj bi se v nasprotnem primeru izpad strokovne delavke preveč odražal na delu zavoda.

V letu 2022 so bila izvedena vsa redna napredovanja v plačne razrede. Prav tako pa so bila izvedena napredovanja v višje strokovne nazive.

Zgodovinski arhiv Ljubljana je med leti 2009 in 2015 izgubil 5 delovnih mest. Konec leta 2009

je bilo v arhivu zaposlenih 40 oseb, že leta 2010 pa se je število zaposlenih zmanjšalo za dva zaposlena na 38. V letih od 2010 do 2015 se je število zaposlenih še dodatno zmanjšalo za tri zaposlene, tako da je bilo konec leta 2015 v arhivu zaposlenih le še 35 oseb.

Izguba zaposlenih je pomenila težko obvladovanje situacije, kar je imelo za posledico zmanjšan tempo prevzemanja in s tem zaščite arhivskega gradiva na terenu. Hkrati je to pomenilo bistveno večjo obremenitev preostalih delavcev, ki morajo manipulirati s kar okoli 18 tekočimi kilometri arhivskega gradiva.

V letu 2019 je Zgodovinski arhiv Ljubljana pridobil dve zaposlitvi (2 arhivska tehnika), saj je uvedba Gradbenega zakona v letu 2018 ter pričetek energetskih sanacij število zahtev uporabnikov po pridobitvi overjenih kopij gradbenih in uporabnih dovoljenj ter vpogledov v gradbeno dokumentacijo povečalo za vsaj 40 %.

Kadrovska razlika od konca leta 2009 je tako še vedno en zaposleni.

Zgodovinski arhiv Ljubljana hrani skoraj 18.000 tekočih metrov gradiva in opravlja strokovni nadzor pri več kot 1300 javnopravnih osebah. Strokovno obdelavo prevzetega gradiva (3722 fondov in zbirk) opravlja 22 arhivistov, kar pomeni okoli 169 arhivskih fondov na arhivista, če pogledamo celoten arhiv. Če pa pogledamo po posameznih enotah, potem je to razmerje bistveno bolj zaskrbljujoče.

Razmerje med količino gradiva ter številom javnopravnih oseb in številom strokovnih delavcev je vsekakor nesorazmerno, še posebej če to stanje primerjamo z enakim razmerjem v drugih arhivskih institucijah.

Za doseg idealnega razmerja Zgodovinski arhiv Ljubljana potrebuje več dodatnih zaposlitev, predvsem informatikov, arhivskih tehnikov in manipulantov. **Kratkoročno pa za učinkovito izvajanje javne arhivske službe nujno potrebuje vsaj informatika in manipulant.**

Zgodovinski arhiv Ljubljana se je v letu 2022 preselil na novo lokacijo, oziroma dve novi lokaciji. Ena za poslovne in ena za skladiščne prostore. To pomeni, da ima ZAL vse svoje skladiščne prostore v Ljubljani na dislociranih lokacijah. V celoti dislocirani skladiščni prostori so zahtevali veliko prilagoditev poslovnih procesov, delo pa se je občutno povečalo za manipulantov, saj je gradivo za stranke potrebno dnevno prepeljati v čitalnico arhiva in ga pripraviti za uporabo. Trenutno manipulant ne zmore več tekoče opravljanja svojih zadolžitev, čeprav smo že prilagodili postopke dela, zato **ZAL v letu 2023 nujno potrebuje dodatno delovno mesto manipulanta.**

Povečanje nastajanja in upravljanja z izvorno elektronskim arhivskim gradivom pri ustvarjalcih pa je ZAL postavilo pred dejstvo, da nujno potrebujemo informatika, saj arhivist informatik ne zmore več zagotavljati ustrezne podpore ustvarjalcem, saj so za to potrebna specifična znanja, s katerimi pa arhivisti ne razpolagamo. Vedno več je zahtev s strani ustvarjalcev, zato **ZAL v letu 2023 nujno potrebuje dodatno delovno mesto informatika.**

Zato predlagamo, da Ministrstvo za kulturo nove zaposlitve za ZAL, Enota v Ljubljani predvideva že za leto 2023, saj bomo samo na ta način lahko zagotavljali nam zaupano javno službo.

2. POSEBNI DEL

2.1 TEMELJNI STRATEŠKI CILJI

Na osnovi 53. člena ZVDAGA je poslanstvo Zgodovinskega arhiva Ljubljana izvajanje celovite arhivske javne službe, ki vključuje vrednotenje, pridobivanje, strokovno obdelovanje javnega in zasebnega arhivskega gradiva, hranjenje in materialno varovanje arhivskega gradiva ter posredovanje le-tega zainteresirani javnosti. Vse to pa je mogoče ob predpostavki, da ima arhiv zagotovljene predpogoje za ustrezno materialno varovanje arhivskega gradiva.

Zgodovinski arhiv Ljubljana je v sprejetem Strateškem načrtu za obdobje 2020–2024 opredelil sledeče dolgoročne cilje zavoda, ki bi jih lahko po prioriteti razvrstili v naslednjem vrstnem redu:

- Enota v Ljubljani: novogradnja arhiva kot edina dolgoročna rešitev (združitev javnih, poslovnih in depojskih prostorov),
- pridobivanje programske-projektne in gradbene dokumentacije za arhivsko novogradnjo na Kvedrovi cesti 9 ali na drugi primerni lokaciji na območju MOL,
- novogradnja depojskih, javnih in poslovnih prostorov na mestu nekdanjih grajskih hlevov v kompleksu gradu Grm v Novem mestu,
- Enota v Idriji: pridobitev novih prostorov ali iskanje objekta drugje v mestu, ki ga bi celovito adaptirali za namene arhiva,
- zaradi zamude z izvedbo novogradnje je v Novem mestu nujno izvesti širitev kapacitet z najemom novih depojskih prostorov (površine do ok. 200 m²),
- popisovanje v programu scopeArchiv, prenašanje popisov v program scopeArchiv, izdelava kvalitetnih popisov arhivskega gradiva, ki ga naročajo stranke za potrebe uradnih postopkov, popis najslabše urejenega gradiva, obnovitev računalniškega omrežja v enoti v Ljubljani,
- nadaljnja konservacija in restavracija arhivskega gradiva glede na potrebe, ki jih v predlog programa dela uvrstijo vodje enot oz. arhivisti posameznih resorjev; pri izbiri gradiva za restavriranje je treba upoštevati enakomerno razporejenost sredstev po posameznih enotah,
- sistemska rešitev vprašanja varnostnega in uporabniškega reproduciranja AG,
- preverjanje in usklajevanje registra ustvarjalcev (RegUst), katerih gradivo spada v pristojnost Zgodovinskega arhiva Ljubljana,
- digitalizacija poslovnih procesov in vzpostavitev ustrezne informacijske infrastrukture,
- stabilno finančno poslovanje zavoda, izvajanje kadrovske politike v smeri pridobivanja novih kadrov zaradi povečevanja obsega dela.

Poleg zgoraj naštetih temeljnih ciljev, ki so opredeljeni v Strateškem načrtu za obdobje 2020–2024 pa lahko še dodatno opredelimo naslednje cilje:

- vzpostavitev in zagon virtualne arhivske čitalnice, s katero bo omogočen oddaljen dostopa do elektronskega arhivskega gradiva
- prenos v preteklih letih digitaliziranega arhivskega gradiva vseh javnih arhivov v Slovenski elektronski arhiv;
- vzpostavitev ustreznega podpornega okolja za razvoj stroke;
- sprejetje Notranjih pravil in novega klasifikacijskega načrta;
- zagotavljanje kakovostnih storitev in promoviranje dejavnosti in arhivskega gradiva;
- razvijanje in širjenje znanj in dobrih praks za posredovanje dediščinskih vrednot;
- skrb za zaposlene;
- pozitivna delovna klima.

Dolgoročno so cilji Zgodovinskega arhiva Ljubljana prioriteto usmerjeni v učinkovito

izvajanje arhivske javne službe in ustrezno varovanje arhivskega gradiva v primernih in optimalnih pogojih materialnega varstva. Ker se slovenski arhivi v vse večji meri soočamo s hibridnim poslovanja naših ustvarjalcev, bo eden izmed prioriteten ciljev Zgodovinskega arhiva v Ljubljani usmerjen k dolgoročnemu ohranjanju elektronskega arhivskega gradiva že v fazi njegovega nastanka, ne glede na medije, načine zapisa ali pojavnost, v katerih gradivo nastaja. Arhivisti se bodo morali zato seznaniti z značilnostmi poslovanja z dokumenti v digitalni obliki pri ustvarjalcih. Zato bo tudi izobraževanje zaposlenih potrebno v prihodnje usmeriti predvsem v področje elektronskega arhiviranja, saj je znanje povprečnega slovenskega arhivista na tem področju precej nezadostno in ne omogoča kompetentnega opravljanja nadzora in svetovanja ustvarjalcem arhivskega gradiva.

V prihodnjih bomo nadaljevali s strokovno obdelavo arhivskega gradiva po sprejetih mednarodnih standardih s pomočjo programskega orodja scopeArchiv.

Arhiv bo nadaljeval s sistematičnim digitaliziranjem arhivskega gradiva tako za potrebe uporabnikov kot za kreiranje varnostnih kopij in boljše materialno varstvo izvirnikov.

Na kadrovskem področju si bomo prizadevali za pridobitev novih delovnih mest, ki bodo omogočila normalno poslovanje in izvajanje delovnih procesov v zavodu. Za doseg idealnega razmerja med količino gradiva in številom zaposlenih potrebuje Zgodovinski arhiv Ljubljana več dodatnih zaposlitev, predvsem informatika, arhivskega tehnika in manipulanta. Kratkoročno pa za učinkovito izvajanje javne arhivske službe nujno potrebuje vsaj enega informatika in enega manipulanta.

2.2 Ocena uspeha pri doseganju zastavljenih ciljev

Uresničevanje ciljev na finančnem področju je podrobneje predstavljeno v Računovodskem poročilu za leto 2021.

Primerjava zastavljenega vsebinskega načrta s poslovnim poročilom za leto 2022 nam kaže naslednje značilnosti (obrazložitev po posameznih sklopih):

2.2.1 Stiki z ustvarjalci javnega arhivskega gradiva

Glede vrednotenja dokumentarnega gradiva, dajanja pojasnil, izdajanja pisnih strokovnih navodil in izvajanja strokovnega nadzora je bil načrtovan takšen obseg sodelovanja, da bi v srednjeročnem obdobju vzpostavili in vzdrževali stike z vsemi javnopravnimi osebami v pristojnosti arhiva.

Strokovni delavci so opravili 102 obiska, pri 162 ustvarjalcih so opravili strokovni nadzor in izdali 52 navodil. Sodelovanja z ustvarjalci so presegla okvir plana dela. Strokovni delavci so v letu 2022 pri 87 ustvarjalcih tudi vrednotili arhivsko gradivo.

Tabela 2: Število javnopravnih oseb, s katerimi smo sodelovali v letu 2022

Enota	Število javnopravnih oseb, pri katerih se izvaja vrednotenje DG		Število izdanih navodil		Število javnopravnih oseb, ki so vključene v pojasnila arhivov v zvezi z dolžnostmi glede DA in AG		Število javnopravnih oseb, pri katerih je izveden strokovni nadzor	
	program	realizacija	program	realizacija	program	realizacija	program	realizacija
Enota LJ	10	44	16	24	20	57	42	56

Enota NM	13	20	12	11	7	8	13	30
Enota KR	18	14	7	10	24	29	14	26
Enota ŠKL	8	6	5	3	2	14	8	15
Enota IDR	5	3	2	4	10	37	37	25
Skupaj:	54	87	42	52	63	145	114	162

Načrtovani program je bil realiziran in presežen v vseh vrstah sodelovanja z ustvarjalci AG. Število javno pravnih oseb, pri katerih se je izvajalo vrednotenje DG je bil presežen za 61 %, število izdanih navodil je bilo za 23,8 % večje. Število javnopravnih oseb, ki so bile vključene v pojasnila v zvezi z dolžnostmi glede DA in AG je bilo za 130 % višje, kot načrtovano, prav tako pa je bilo za 42 % višje število javno pravnih oseb, pri katerih je bil izveden strokovni nadzor.

Načrtovani program je bil realiziran in presežen v vseh vrstah sodelovanja z ustvarjalci AG.

Tabela 3: Sodelovanje z javno pravnimi osebami glede na področje

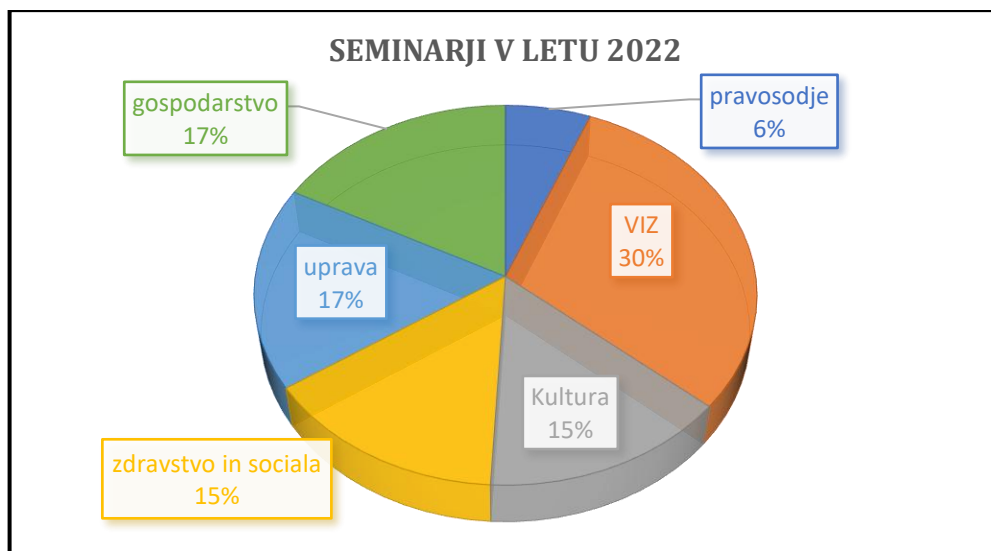
Dejavnost	Število obiskov pri javnopravnih osebah	Število izdanih navodil	Število javnopravnih oseb, pri katerih je bil izveden strokovni nadzor
Uprava in javne službe	22	10	39
Pravosodje	7	0	9
Gospodarstvo in bančništvo	8	4	14
Kulturne, šolske in znanstvene ustanove	48	27	62
Socialne in zdravstvene ustanove	10	10	33
Društva in združenja	7	1	5
Ostalo	0	0	0
Skupaj	102	52	162

2.2.2 Seminarji in delavnice za delavce, ki delajo z dokumentarnim gradivom

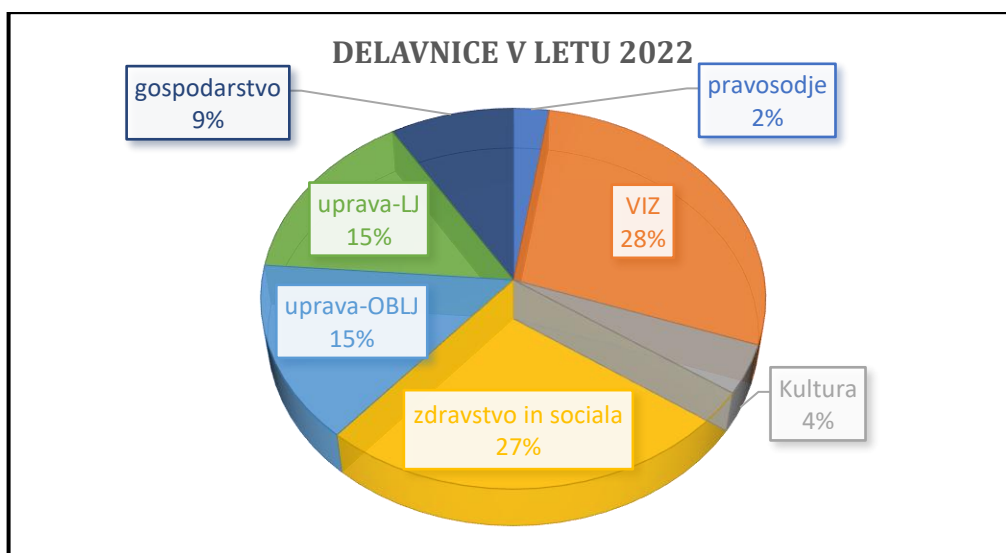
S programom smo načrtovali seminarje, s katerimi bi zajeli vse vrste ustvarjalcev s ciljem, da v srednjeročnem obdobju usposobimo vse delavce, ki delajo z dokumentarnim gradivom in še nimajo opravljenega preizkusa strokovne usposobljenosti.

Ravno tako smo načrtovali izvedbo delavnic, na katerih bi omogočili udeležencem, da izvedejo postopke odbiranja in popisovanja ter tehničnega opremljanja arhivskega gradiva na arhivskem gradivu.

V programu dela za leto 2022 je bilo načrtovanih 12 seminarjev in 12 delavnic, a smo načrtovani program presegli. Izvedenih pa je bilo 12 seminarjev, ki se jih je udeležilo 116 udeležencev in 14 delavnic, ki se jih je udeležilo 240 udeležencev. Skupaj se je izobraževanj in delavnic udeležilo in 14 delavnic, ki se jih je udeležilo 356 kandidatov.

Slika 3: Udeleženci seminarjev glede na področja

Slika 4: Udeleženci delavnic glede na področja

2.2.3 Pridobivanje javnega arhivskega gradiva

Arhiv je v letu 2022 prevzel skupno 326,9 tm arhivskega gradiva 76-ih ustvarjalcev oz. imetnikov. Večina prevzemov je bila izvedena v enoti Ljubljana, kjer je bilo prevzeto gradivo 35 fondov, sledi enota v Kranju s prevzemi 17 fondov in zbirk, enota Škofja loka s prevzemi 11 fondov in zbirk, nato pa še Novo mesto s 4 in Idrija s prevzemom 9 fondov in zbirk. Ustvarjenih je bilo 51 novih fondov, 25 arhivskih fondov pa je bilo s prevzemi dopolnjenih.

Prevzem arhivskega gradiva v Zgodovinskem arhivu Ljubljana je v enotah Idrija in Novo mesto zaradi prostorske problematike nemogoč, vendar je bilo zaradi nevarnosti uničenja gradiva pri ustvarjalcu in ohranitve kulturne dediščine potrebno izvesti omenjene prevzeme. V enoti Novo mesto bi nadaljnje prevzemanje gradiva pomenilo slabo zagotavljanje z zakonom zahtevanega materialnega varstva, v enoti Idrija pa bi nadaljnje obremenjevanje obstoječih prostorov pomenilo ogrožanje varnosti tako zaposlenih v arhivu, kakor tudi drugih oseb, ki delajo v

omenjenem objektu, saj se arhiv nahaja v 3. nadstropju objekta. Stavba je namreč statično neustrezna in ne zagotavlja več varne hrambe gradiva.

V letu 2022 smo z novimi premičnimi regali pridobili za 2000 tm polic, od tega dobrih 1000 tm v Ljubljani v skladišču na Šmartinski cesti v Ljubljani in 1000 tm v skladišču Enote Kranj.

Opozoriti velja na dejstvo, da se Zgodovinski arhiv Ljubljana sooča z velikim pritiskom ustvarjalcev, ki vedno glasneje zahtevajo, da se gradivo, ki mu je že potekel rok za predajo v arhiv, prevzame.

Tabela 4: Količina prevzetega spisovnega gradiva v tm

Enota	program	realizacija
Enota v Ljubljani	184,2	270,7
Enota za Dolenjsko in Belo krajino Novo mesto	13,3	9
Enota za Gorenjsko Kranj	7	27,3
Enota v Škofji Loki	8,5	17,7
Enota v Idriji	0	2,2
Skupaj:	212,2	326,9

V letu 2022 smo skupaj prevzeli 326,9 tm spisovnega gradiva, kar je 114,7 tekočih metrov gradiva oziroma okoli 55 % več, kot je bilo načrtovano.

2.2.4 Strokovna obdelava arhivskega gradiva

V letu 2022 je bilo strokovno obdelanih 167 arhivskih fondov in zbirk. Močno se je povečal vnos podatkov v podatkovno zbirko SJAS, saj od začetka leta 2022 popisovanje arhivskega gradiva v Zgodovinskem arhivu Ljubljana poteka izključno v programskem orodju scopeArchiv.

Tabela 5: Število fondov in zbirk v obdelavi

Enota	Program	Realizacija
Enota v Ljubljani	35	42
Enota za Dolenjsko in Belo krajino Novo mesto	18	24
Enota za Gorenjsko Kranj	36	48
Enota v Škofji Loki	11	31
Enota v Idriji	9	22
Skupaj:	109	167

V podatkovno zbirko SJAS je bilo v letu 2022 na vseh nivojih popisovanja skupno vnesenih 76.661 vpisov popisnih enot. Popisovanje je potekalo s pomočjo programskega orodja scopeArchiv na vseh nivojih popisovanja, zaključene popisne enote pa so takoj po objavi dostopne uporabnikom preko Virtualne arhivske čitalnice.

Tabela 6: Prirast zajetih popisnih enot v bazo ZAL po nivojih v letu 2022

Zapisov o:	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	PRIRAST 2022
org.enota	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	0
skupini fondov	529	870	869	869	870	919	920	921	920	597	602	624	624	0
fondih	3.117	3.174	3.234	3.274	3.327	3.365	3.396	3.429	3.483	3.539	3.595	3.679	3.725	46
podfondih	100	100	139	140	141	145	145	150	152	145	140	147	170	23
serijah	70	73	113	122	182	356	494	621	962	1.070	1.554	2.742	3.993	1.251
podserijah	120	159	259	259	342	426	452	497	1.572	1.993	2.562	8.955	23.595	14.640
združenih dok.	51	54	173	173	917	3.041	4.731	9.054	33.553	46.753	61.445	87.638	143.768	56.130
dokumentih	459	463	551	604	990	1.233	2.426	11.242	12.352	12.632	14.220	20.438	25.009	4.571
SKUPAJ	4.515	4.899	5.344	5.447	6.775	9.491	12.570	25.920	53.000	66.735	84.124	124.229	200.890	76.661

Število fondov v obdelavi je bilo kljub selitvi Enot Ljubljana večje od načrtovanega (za 58 fondov in zbirk). Do večje realizacije je prišlo predvsem zaradi nenačrtovanega nujnega dodatnega urejanja in popisovanja fondov ter izdelave oz. izboljšave pripomočkov za uporabo v primeru gradbene dokumentacija ter zaradi povečanega prenosa popisov v podatkovno zbirko SJAS.

Realizacija strokovne obdelave je bila za 55 % večja od načrtovane.

2.2.5 Materialno varstvo arhivskega gradiva (mikrofilmanje, digitalizacija, restavracija)

V letu 2022 so bili pridobljeni arhivski pomični regali v Ljubljani v skladišču na Rezidenci ter v skladišču Enot v Kranju. Nadaljevalo se je čiščenje gradiva (odstranjevanje sponk ter plastičnih ovojev), tehnične enote novo prevzetega gradiva in nekaterih že prevzetih fondov so bile opremljene z novimi tablicami.

V letu 2022 smo zaradi selitve gradiva na Enoti Ljubljana v nove skladiščne prostore za zaščito arhivskega gradiva precej arhivskega gradiva preložili oz. predstavili v ustreznejšo tehnično opremo in na ta način zagotovili varnejšo hrambo. Pri tem smo ob selitvi poskrbeli za ustrezno zaščito gradiva v času izvajanja selitve.

Za zaščito gradiva smo izvedli celo vrsto konzervatorskih in restavratorskih posegov, ter izvajali varnostno mikrofilmanje in digitalizacijo arhivskega gradiva, kot je razvidno iz spodnjih tabel.

Tabela 7: Število izvedenih konzervatorsko restavratorskih posegov na gradivu

Enota	Konzervatorska in restavratorska dela na spisovnem AG – št. listov		Konzervatorska in restavratorska dela na ostalem AG – št. kosov		Vezave		Mikrofilmanje	
	program	realizacija	program	realizacija	program	realizacija	program	realizacija
Enota LJ	0	0	0	0	10	0		213
Enota NM	358	358	1	0	0	0		0
Enota KR	0	0	10	10	0	0		0
Enota ŠKL	0	0	4	4	0	0		0

Enota IDR	796	8	4	4	1	0		0
Skupaj:	1.154	366	45	18	3	0	880	213

Tabela 8: Realizacija digitalizacije v ZAL v letu 2022

Digitalizacija	program	realizacija
Enota v Ljubljani		5.311
Enota za Dolenjsko in Belo krajino Novo mesto	1200	4.420
Enota za Gorenjsko Kranj	160	171
Enota v Škofji Loki	1820	2.808
Enota v Idriji	200	4.070
Skupaj:	13.670	16.780

Konservatorska in restavratorska dela niso bila izvedena v celotni načrtovani količini. Konzervacija gradiva, katerega restavriranje je bilo zaupano Arhivu Republike Slovenije ni bila izvedena, saj ima arhiv za opravljanje te dejavnosti čakalno vrsto. V tem trenutku še ni znano, kdaj bo restavriranje gradiva zaključeno.

Konservatorsko restavratorska dela so bila opravljena na 366 listih in 18 knjigah.

Prav tako smo imeli težave pri mikrofilmanju gradiva, ki so bile posledica selitve arhiva v nove prostore, saj je za čas selitve opravljanje te dejavnosti bilo onemogočeno. Pri tem je bilo namreč potrebno demontirati mikrofilmsko kamero in jo na novi lokaciji znova sestaviti. Težavo je predstavljalo tudi dejstvo, da mikrofilmanje opravlja ista oseba, ki skrbi tudi za digitalizacijo gradiva za stranke. Tovrstne digitalizacije pa je bilo v letu 2022 več, kot smo načrtovali.

2.2.6 Vodenje evidenc

Predpisane in druge evidence smo vodili v skladu s predpisi.

2.2.7 Evidentiranje arhivskega gradiva v tujini

V letu 2022 je bilo izvedeno evidentiranje arhivskega gradiva v Avstrijskem državnem arhivu na Dunaju. Zaradi povečanih delovnih obremenitev v zvezi s selitvijo poslovnih in skladiščnih prostorov arhiva na novo lokacijo ni bilo izvedeno evidentiranje v Štajerskem deželni arhivu v Gradcu. Od načrtovanih 27 delovnih dni je bilo izvedeno 25 dni. Delo se bo nadaljevalo v letu 2023.

2.2.8 Sodelovanje z lastniki zasebnega arhivskega gradiva

Načrtovano je bilo sodelovanje z 19 imetniki zasebnega arhivskega gradiva, dejansko pa smo sodelovali s 28 imetniki, kar pomeni 47 % večjo realizacijo.. Ob tem je bilo načrtovano, da bomo v letu 2021 od zasebnikov pridobili 4,4 tm spisovnega arhivskega gradiva, dejansko pa smo pridobili 7 tm spisovnega gradiva.

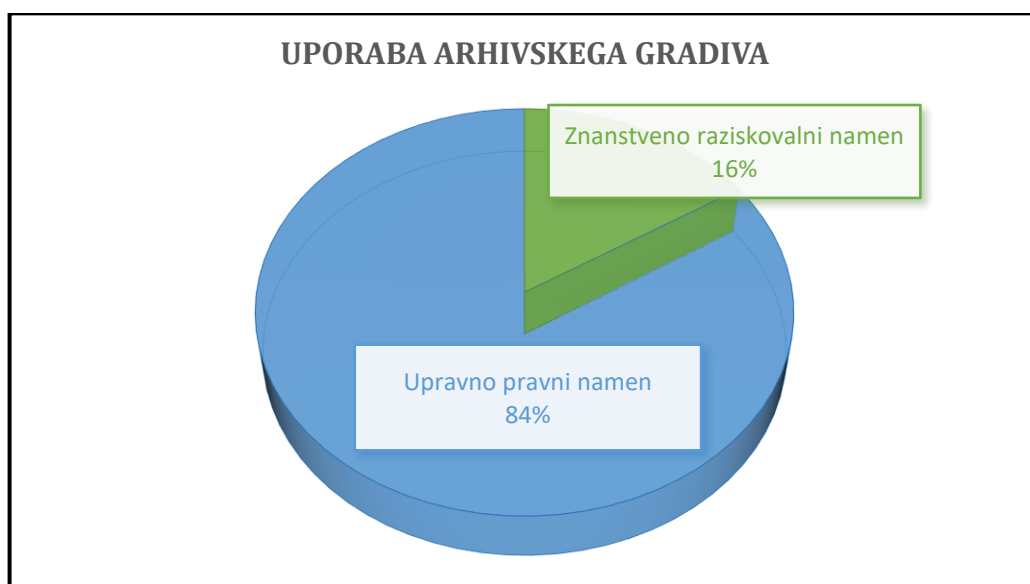
2.2.9 Uporaba arhivskega gradiva

V letu 2022 je bilo v celotnem arhivu skupno 3.839 uporabnikov, od tega 621 uporabnikov v znanstveno-raziskovalne namene in 3.272 uporabnikov upravno-pravnega interesa. Število

izdanih potrdil pa je bilo 2.857.

Tabela 9: Število uporabnikov v letu 2022

Arhiv	Št. uporabnikov v znan.-raz. namene	Št. uporabnikov zaradi pravnega interesa	Št. izdanih potrdil oz. overjenih prepisov
LJU	419	1.910	1.680
NME	41	195	145
KRA	71	894	717
ŠKL	63	135	204
IDR	27	138	111
SKUPAJ	621	3.272	2.857

Slika 5: Uporabniki v znanstveno raziskovalne in upravno pravne namene

Če primerjamo z letom poprej, lahko ugotovimo, da je število raziskovalnih strank kljub temu, da je bila čitalnica enote v Ljubljani zaradi selitve arhiva zaprta skoraj 2 meseca bilo višje, kot v letu 2021. Je pa bila uporaba v znanstveno raziskovalne namene še vedno manjša, kot je bilo leta 2019 (741 uporabnikov).

Se je pa v letu 2022 ponovno zvišalo skupno število uporabnikov zaradi pravnega interesa.

Tabela 10: Rast števila uporabnikov v pravno upravne namene

Arhiv	Št. uporabnikov zaradi pravnega interesa – 2020	Št. uporabnikov zaradi pravnega interesa – 2021	Št. uporabnikov zaradi pravnega interesa – 2022	Rast 2021–2022
LJU	1.376	1.909	1.910	0 %
NME	181	196	195	0 %
KRA	814	846	894	0,3 %

ŠKL	145	178	135	–
IDR	148	125	138	10%
ZAL	2.664	3.254	3.272	0,5%

Rast upravnih strank je bil procentualno najvišja v idrijski enoti, medtem ko je bila uporaba v škofjeloški enoti v letu 2022 manjša kot leto poprej. Skupno se je število uporabnikov v pravno upravne namene od leta 2021 povečalo samo za 0,5%. Manjšo uporabo, predvsem v ljubljanski enoti, lahko pripišemo dejstvu, da je bil arhiv zaradi selitve v nove prostore za uporabo nekaj časa zaprt, oziroma je bila uporaba gradiva zaradi selitve gradiva in posledično njegove nedostopnosti omejena.

Pri tem smo uporabnikov v arhivu, tako tistim za raziskovalne, kot tudi upravno pravne namene, izdali 2.857 potrdil oziroma overjenih prepisov. V ta namen smo izdelali 24.147 fotokopij gradiva, 19.674 reprodukcij fotografij in 16.436 digitalnih posnetkov. Skupno smo za uporabnike izdelali 60.257 reprodukcij arhivskega gradiva.

2.2.10 Posredovanje kulturnih vrednot

Ker je Zgodovinski arhiv Ljubljana v letu 2022 svoje delovanje podredil selitvi prostorov arhiva na novo lokacijo, je bila tudi dejavnost posredovanja kulturnih vrednot javnosti prilagojena temu dejstvu.

V letu 2022 smo z arhivsko razstavo *V slogi k uspehu. Arhivsko gradivo društev iz fondov Zgodovinskega arhiva Ljubljana* gostovali v Muzeju Železniki in Osrednji knjižnici Slovencev RH v Karlovcu ter Enoti ZAL v Škofji Loki.

Tudi z razstavo *Ljubezen gre skozi želodec. Kulinarika v arhivskih virih*, smo gostovali na Kulturnem bazarju in na posvetovanju Tehnični in vsebinski problemi klasičnega in elektronskega arhiviranja v Radencih ter Enoti ZAL v Škofji Loki.

V Enoti Škofja Loka smo gostili tudi gostujočo razstavo Zgodovinskega arhiva Evropske Unije iz Firenc z naslovom *Evropa in Evropejci 1950–2020 – 70. let Schumannove deklaracije*.

Strokovni delavci arhiva so v lanskem letu objavili skupno 34 člankov in imeli 11 predavanj oz. drugih javnih predstavitev s področja arhivske dejavnosti in zgodovinopisja.

V vseh enotah arhiva smo gostili le 20 skupine osnovnošolcev in slušateljev Filozofske fakultete v Ljubljani, skupno 366 obiskovalcev. Sodelovali smo s številnimi sorodnimi kulturnimi institucijami v Sloveniji.

Svojo dejavnost smo predstavljali na kulturnem bazarju v Cankarjevem domu v Ljubljani ter na sejmu knjig Liber.ac v Ljubljani, kjer smo predstavljali svojo založniško dejavnost. Prav tako smo sodelovali na knjižnem sejmu Sejem na zraku.

Skupaj z Belokranjskim muzejem Metlika, Arheološkim muzejem v Zagrebu, Oddelkom za zgodovino Filozofske fakultete v Ljubljani, Zagrebškim arhivskim društvom in Osrednjo knjižnico Slovencev v RH smo v mesecu maju 2022 organizirali simpozij Fenomeni meje, ki je potekal v Karlovcu/ Hrvaška.

2.2.11 Opravljanje raziskovalnih nalog in izdajanje publikacij

V letu 2022 smo izdali publikacijo dve publikaciji in sicer avtorja Franceta Štukla u naslovom *Strganke in postrganke*, ki smo jo izdali v sozaložništvu z Občino Škofja Loka in Muzejskim društvom. Knjiga je delo našega dolgoletnega sodelavca dr. Franceta Štukla. Avtor je prejemnik Aškerčevega priznanja za življenjsko delo (2012). Urednica knjige in avtorica spremnega

besedila je sodelavka ZAL Judita Šega.

Druga knjiga, ki jo je izdal Zgodovinski arhiv Ljubljana je rokovnik *Z vami gradimo mostove za prihodnje rodove* / [izbor gradiva in avtorji besedil Martina Fekonja, Hana Habjan, Mira Hodnik, Iztok Hotko, Dunja Mušič, Judita Šega; urednica Dunja Mušič]. Ljubljana 2022.

Šolskim skupinam in predstavnikom institucij s področja vzgoje in izobraževanja so delavci arhiva na Kulturnem bazarju predstavili delovanje arhiva in našo vzgojno izobraževalno dejavnost.

Poleg tega smo izvedli tudi dve predavanji na Filozofski fakulteti v Ljubljani, obe za študente oddelka za bibliotekarstvo.

Uslužbenci arhiva so se udeleževali strokovnih posvetov doma in v tujini, ki so v letu 2022 potekali tako preko spleta, kot v živo. Tako smo v letu 2022 med drugim izvedli predavanje na mednarodni konferenci v Radencih, predavanje na konferenci Mednarodni arhivski dan v Trstu/Mariboru, predavanje na konferenci Arhivskega društva BIH v Bihaću ter na mednarodni konferenci Za človeka gre: digitalna transformacija v arhivski praksi in teoriji.

Poleg tega smo imeli precej javnih predstavitev s področja zgodovinopisja ter objavili veliko število člankov in prispevkov v strokovni literaturi.

2.2.12 Informatizacija arhiva

Na področju informatizacije arhiva smo v letu 2022 usmerili aktivnosti v izvajanje podpore delovanja informacijske infrastrukture v vseh enotah Zgodovinskega arhiva Ljubljana. Izvedli smo obsežne nadgradnje infrastrukture, pri čemer smo veliko pozornost namenili varnostnemu kopiranju in povezovanju do MJU. V letu 2022 se je Enota v Ljubljani ZAL selila iz prostorov na Mestnem trgu 27 na Trdinovo ulico 4. Pri tem se je selila celotna serverska infrastruktura, čemur je bilo potrebno posvetiti posebno pozornost.

Na področju informatizacije arhiva smo v letu 2022 usmerili aktivnosti tudi v izvajanje podpore delovanja sistema Krpan, pri čemer smo sodelavce seznanjali z novimi rešitvami.

2.2.13 Izobraževanje zaposlenih

Izobraževanje se je v letu 2022 izvajalo s sodelovanjem na dogodkih, s katerimi so zaposleni pridobivali dodatna znanja na področju strokovne obdelave arhivskega gradiva in dela z informacijskimi sistemi. Uslužbenci ZAL so se v živo in preko spleta udeležili številnih strokovnih izpopolnjevanj in posvetovanj tako doma kot v tujini.

Kot člani smo aktivno sodelovali v vseh medarhivskih delovnih skupinah ter v Arhivskem društvu Slovenije.

2.3 Nedopustne ali nepričakovane posledice pri izvajanju programa dela

Čeprav so se zaradi selitve arhiva v nove prostore spremenile okoliščine delovanja zavoda, z vidika njegovega delovanja ni bilo nedopustnih ali nepričakovanih posledic.

Kljub selitvi je bil strokovni program dela večinoma presežen, pomanjkanje depojskih kapacitet v Idriji in Novem mestu pa močno vpliva na izvajanje prevzemov arhivskega gradiva v teh enotah.

3. ZAKLJUČNE UGOTOVITVE

3.1 Ocena uspeha pri doseganju zastavljenih ciljev v primerjavi s preteklimi leti

Strokovni del programa smo kljub selitvi arhiva izvedli v skladu s pričakovanji (stiki z ustvarjalci, prevzemi, strokovna obdelava gradiva) in ga v nekaterih točkah tudi presegli, kar je razvidno iz poročila.

Finančno smo poslovali stabilno. Skupaj z novim računovodskim servisom smo v letu 2022 pristopili k odpravljanju nepravilnosti, ki so bile zaznane v finančnem poslovanju zavoda in jih je ministrstvo zaznalo že vse od leta 2018 dalje, vendar vse do 2022 niso bile odpravljene. Skupaj z novo zaposleno finančnico in novim računovodskim servisom smo začeli postavljati nove temelje finančnega poslovanja zavoda.

V primerjavi z doseženimi cilji iz preteklih let menimo, da smo dosegli večino ciljev, opredeljenih v letnem programu za leto 2022. Tisti, ki pa niso bili doseženi, pa so bili posledica selitve arhiva v nove prostore, na kar pa smo opozorili že pri pripravi programa za leto 2022, saj smo glede na dogodke predvidevali, da bomo v letu 2022 glavnino svoje dejavnosti morali podrediti selitvi arhiva na novo lokacijo in tako ne bo mogoče izvesti načrtovanega programa v celoti.

3.2 Glavni dosežki leta 2022

V letu 2022 nam je uspelo izpeljati Javno zbiranje ponudb za najem poslovnih in skladiščnih prostorov za Zgodovinski arhiv Ljubljana. Na osnovi izpeljanega javnega zbiranja ponudb in v skladu s potrditvijo financerja, smo v letu 2022 uspešno izvedli selitev prostorov enote v Ljubljani na novo lokacijo.

Na nove lokacije je bilo potrebno preseliti 4.500 tm arhivskega gradiva, ter vse poslovne prostore in prostore za uporabo arhivskega gradiva. To je od vodstva in zaposlenih zahtevalo skrbno načrtovanje in prilagoditev dela zaposlenih, kakor tudi prilagoditev dela z uporabniki, saj je selitev zahtevala občasno popolno zaprtje prostorov za uporabo in delo s strankami. V času selitve je bilo gradivo občasno nedostopno. V veliki meri smo svoje delo poskušali prilagoditi uporabnikom, ki so kljub selitvi pričakovali nemoteno delovanje arhiva.

Delo v kolektivu je potekalo ves čas nemoteno, saj smo delovne procese reorganizirali in se prilagodili trenutni situaciji. Naše sisteme poslovanja smo po selitvi v nove prostore, na dve dislocirani lokaciji, preuredili tako, da so našo dejavnost kljub selitvi in mnogim nepredvidenim situacijam napravili bolj učinkovito. Ti procesi so od kolektiva zahtevali veliko prilagajanja na nove načine dela, veliko iznajdljivosti, iskanja in pridobivanja novih znanj na področjih, ki jih pred tem nismo obvladali.

V Program dela Zgodovinskega arhiva Ljubljana za leto 2022 so bile zajete naloge, ki izhajajo iz 53. člena ZVDAGA, pri čemer pa so bile upoštevane prioritete pri izvajanju programa varstva arhivskega gradiva v letu 2022. Strokovna komisija za arhivsko dejavnost je izdala pozitivno mnenje o ustreznosti programskih vsebin, ki jih je Zgodovinski arhiv Ljubljana izvedel v letu 2022.

Arhiv je bil uspešen pri stikih z ustvarjalci, bili pa smo bili uspešni tudi pri prevzemanju arhivskega gradiva. Na vseh posameznih segmentih dela z ustvarjalci smo presegli načrtovani plan dela.

Prav tako smo bili uspešni tudi pri izdelavi pripomočkov in obdelavi arhivskega gradiva, kjer smo prav tako presegli načrtovan program. Posebej velja izpostaviti, da smo v letu 2022 pričeli intenzivno delati na popisovanju arhivskega gradiva v podatkovno zbirko SJAS. Arhiv je

namreč na tem področju bistveno zaostajal za drugimi regionalnimi arhivi. V podatkovno zbirko SJAS je bilo v letu 2022 na vseh nivojih popisovanja tako skupno zajetih 76. 661 vpisov popisnih enot. To uvršča Zgodovinski arhiv Ljubljana na drugo mesto po številu zajetih enot popisa v letu 2022.

V letu 2021 smo uvedli nov dokumentni sistema KR PAN, ki ga uporabljajo vsi zaposleni. Nova organizacija dela in optimizacija nekaterih procesov, ki smo jo lahko izvedli zaradi novega dokumentnega sistema, je prinesla zmanjšanje zaostankov. V reševanje vlog smo v enoti v Ljubljani vključili vse strokovne delavce arhiva, vključno z vsemi arhivisti, tudi tistimi, ki do sedaj niso delali na tem področju.

Uspešno izvedeni zastavljeni cilji za leto 2022 so vsekakor rezultat požrtvovalnega dela kolektiva, ki se je prilagodil novim načinom dela in bil pripravljen iskati najprimernejše rešitve.

3.3 Zaključek

Strokovni del poročila so izdelali strokovni delavci vsak za svoje področje, na stopnji enot so jih pregledali in koordinirali vodje, redakcijo strokovnega dela poročila sta opravili pomočnica direktorice mag. Marija Čipić Rehar in direktorica arhiva.

Poslovno poročilo je pripravila direktorica, računovodsko in finančno pa računovodski servis.

Letno poročilo je potrdil strokovni svet ZAL na svoji 11. redni seji dne 20. 2. 2023 in svet ZAL na svoji 6. redni seji dne 23. 2. 2023. Na obeh sejah sta bili poročili potrjeni soglasno.